

UNITATEA BISERICII ÎN VIZIUNEA SFÂNTULUI APOSTOL PAVEL: UN ITINERAR DOCTRINAR ȘI PASTORAL

Pr. lect. dr. Adrian D. Covan

THE UNITY OF THE CHURCH, ACCORDING TO SAINT APOSTOLE PAUL: A DOCTRINAL AND PASTORAL ITINERARY

Abstract: Born in the mangle of History of Redemption, the Church, this mysterious Body of the One descended from heaven, may be envisioned as a two-fold organic ensemble: the temple of the crucified and resurrected Christ as foundation and the Holy Spirit of God as restoration. Incensing the time and space from the early theological reflections to nowadays, the unity of the Church is seen as a gift transcended from heaven given by God Itself, a life spring of communion in love. In other words, the perihoretic existence of the Holy Trinity radiates into the Church life, engraving the unity seal of its members. Divine Revelation reveals the full history of world's redemption unfolded between Holy Scripture and Holy Tradition, opening doors to the true understanding of the Oneness of the Body of Christ in capita and membris.

Keywords: The Body of Christ, dogmatic unity, uniqueness, christian communities, the holy apostle Paul

Între chestiuile dogmatice de prim ordin, abordate cu mare interes și în zilele noastre, se numără cele referitoare la însușirile sau trăsăturile specifice Bisericii lui Hristos, cunoscute și sub numele de *notae ecclesiae*. Aceste însușiri definitorii, care izvorăsc din însăși ființa Bisericii, în calitatea ei de Trup tainic al Mântuitorului Iisus Hristos, extins în istorie, sunt: unitatea, sfințenia, sobornicitatea și apostolicitatea. Acestea sunt interdependente unele de altele, fiecare dintre ele afirmându-le și le susținându-le pe celelalte.

Teologia creștină afirmă că Biserica, „slăvită, sfântă și fără de prihană”¹, este întemeiată, sub forma ei nevăzută, prin jertfa de pe Golgota a Logosului dumnezeiesc întrupat, Fiul Celui *Preaînalt* și Fiul Omului. Sfințenia Lui se transmite permanent Bisericii în chipul harului, asigurându-i statutul deplin de Trup tainic și sfânt al lui Hristos. Așa cum Mântuitorul lumii a luat trup

¹ *Efeseni 5, 27.*

omenesc din preacuratele *sângiuiri* ale Născătoarei de Dumnezeu, prin pogorârea tainică a Preasfântului Duh și prin împreună-lucrarea Părintelui ceresc, tot așa, Biserica, Trupul tainic al lui Hristos, se constituie la Cincizecime prin pogorârea Duhului Mângâietor, trimis de către Tatăl, prin mijlocirea Fiului, peste Sfinții apostoli, în chipul limbilor de foc. Prin lucrarea sanctificatoare a Duhului *Paraclet*, Biserica lui Hristos *radiază* de prezența harului și a iubirii Dumnezeului Treimic. De la început, trebuie precizat faptul că unitatea în Biserică este un deziderat cardinal spre care trebuie să privim cu toții. „În marea rugăciune din Evanghelia după Ioan, Mântuitorul s-a rugat „ca toți să fie una” (17, 21). S-a rugat pentru unitatea tuturor creștinilor din lume, ceea ce implică înseamnă și condamnarea gravă a tuturor dezbinărilor și a dezbinărilor. Spunea în această rugăciune: „Toți să fie una, pentru ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis”. Va să zică, acolo unde nu e unitate, slăbește și credința în Dumnezeu”². Îndeosebi, în Biserică, acesta este scopul tuturor, deoarece el a fost arătat în ziua Cincizecimii. Ce s-a întâmplat atunci, ne reamintește Condacul Rusaliilor: „Când Cel Preaînalt, coborându-Se, a amestecat limbile, a despărțit neamurile; când a împărțit limbile cele de foc, la o unire i-a chemat pe toți”³. Ucenicii Domnului, în calitatea lor de „iconomi ai tainelor lui Dumnezeu”⁴, i-au botezat în numele Sfintei Treimi pe cei ce au mărturisit public credința în Iisus Hristos, aflat într-o relație ontologică desăvârșită cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, după dumnezeire, dar și cu întreaga omenire, după umanitate. Sfinții Părinți, urmașii *de jure* și *de facto* ai apostolilor, au enunțat în operele lor unitatea Bisericii. Astfel, aceasta a fost prefigurată de arca lui Noe, de femeia Rahav și de cămașa necusută a Domnului nostru Iisus Hristos⁵. *Didahia*, opuscul preliminar al tradiției patristice, redactată pe *temelia* învățaturii Sfinților apostoli, cuprinde următorul fragment din rugăciunea euharistică a acelor vremuri: „După cum această pâine frântă era răspândită pe munți și coline și, fiind adunată, a ajuns una, tot așa să se adune Biserica Ta de la marginile pământului în împărăția Ta”⁶.

Unitatea dogmatică a Bisericii – realitate distinctivă a învățaturii pauline

Revelația dumnezeiască, în general, ne arată că Mântuitorul este capul Bisericii iar Biserica este trupul Lui: „și L-a dat pe El cap Bisericii, care este trupul Lui, plinirea Celui ce plinește toate întru toți”⁷. Același *sinigraf* neotestamentar, dumnezeiescul Pavel, consemna următoarele: „Și El este capul

² Mitropolitul Antonie Plămădeală, *TĂLCUIRI NOI LA TEXTE VECHI*, Ed. Sophia, București, 2011, p. 23.

³ ****Penticostar*, Ed. IBMBOR, București, 1988, p. 321.

⁴ *I Corinteni* 4, 1.

⁵ Sfântul Ciprian, *Scrisoarea* 69, 2, 4; C. V. 3, 2, p. 601.

⁶ Învățătura celor doisprezece apostoli (*Didahia*), în *PSB* 1, *Scrierile Părinților Apostolici*, Ed. IBMBOR, București, 1979, p. 29.

⁷ *Efesenii* 1, 22-23.

trupului, al Bisericii; El este începutul, Întâiul-Născut din morți, ca să fie El cel dintâi întru toate. Căci în El a binevoit (Dumnezeu) să sălășluiască toată plinirea. Și printr-Însul toate cu Sine să le împace, fie cele de pe pământ, fie cele din ceruri, făcând pace prin El, prin sângele crucii Sale”⁸. Domnul a întemeiat o singură Biserică⁹, iar aceasta, la rândul ei, are un singur cap, pe nimeni altul decât pe Întemeietorul ei. În epistolarul paulin, Biserica este înfățișată ca mireasă (singură) a lui Hristos¹⁰, ca o casă a lui Dumnezeu și a Fiului Său¹¹ și ca unicul Trup al lui Hristos¹². Ne duce cu gândul, de fapt, la unitatea desăvârșită pe care Mântuitorul o aseamănă cu unitatea dintre tulpina viței și mlădițe: „Eu sunt vița, voi sunteți mlădițe”¹³.

Sfântul apostolul Pavel îi îndeamnă pe creștini să mențină unitatea Duhului, care este legată substanțial de Unul Dumnezeu, Cel închinat în Treime, de credința cea una și de botezul cel unul: „Silindu-vă să țineți unitatea Duhului întru legătura păcii. Un trup și un Duh, precum ați fost chemați la o nădejde a chemării voastre. Un Domn, o credință, un botez, un Dumnezeu și Tatăl tuturor, Care este peste toate și prin toate și întru toți”¹⁴. Într-o manieră covârșitoare, același apostol amintește, într-un verset ulterior, despre unitatea necesară pentru dobândirea cunoașterii depline, în *itinerarul* deificării: „Și El i-a dat pe unii apostoli, pe alții proroci, pe alții evangheliști, pe alții păstori și învățători spre desăvârșirea sfinților la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos, până ce vom ajunge toți la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la bărbatul desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos”¹⁵. Aceasta înseamnă că unitatea credinței este legată de cunoașterea Fiului lui Dumnezeu și are ca scop desăvârșirea, ca omul să agonisească măsura vârstei *plinătății* lui Hristos, adică îndumnezeirea. Cu alte cuvinte, premisa teologico-doxologică, *rezultantă* a interacționării dintre credință și cunoaștere, este forța autentică a viețuirii în Biserică: „Iar Dumnezeuul răbdării și al mângâierii să vă dea să cugetați la fel unii față de alții după Hristos Iisus, ca să slăviți laolaltă cu o gură pe Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos”¹⁶.

În continuare, apostolul *portretizează* structura *monolitică* a *corpului* eclezial. Aceasta se sprijină pe teza indivizibilității lui Hristos, și anume Iisus Domnul nu poate fi împărțit. Ca atare, cei care constituie împreună Trupul Său nu ar trebui să fie divizați¹⁷, ci uniți în același cuget și simțire, după ce, în

⁸ Coloseni 1, 18-20.

⁹ Matei 16, 18.

¹⁰ Efeseni 5, 27.

¹¹ I Timotei 3, 15; Evrei 3, 6 și 10, 21.

¹² Romani 12, 5.

¹³ Ioan 15, 5.

¹⁴ Efeseni 4, 3-6.

¹⁵ Efeseni 4, 11.

¹⁶ Romani 15, 5-6.

¹⁷ I Corinteni 12, 12-31.

prealabil, există între ei bună înțelegere¹⁸. A avea o simțire comună înseamnă a trăi împreună același adevăr de credință sau a împărtăși la comun același *crez*. Concomitent, pentru păstrarea unității în Biserică, este imperios necesar ca cei *născuți din nou* să se ferească de învățături și tradiții greșite: „*Vă rog, fraților, să vă feriți de cei care fac dezbinări și sminteli împotriva învățaturii pe care ați primit-o și să vă păziți de ei*”¹⁹. Sau: „Ca să nu mai fim copii duși de valuri, purtați încoace și încolo de orice vânt al învățaturii, prin înșelăciunea oamenilor, prin viclesugul lor, spre uneltirea rățacirii. Ci ținând adevărul, în iubire, să creștem întru toate pentru El, Care este capul – Hristos”²⁰.

S-a confruntat, oare, în veacul apostolic, Biserica cu doctrine străine care stâlceau veridicitatea învățăturilor sale? Răspunsul este unul pe deplin afirmativ. Mai mult, Sfântul apostol Pavel cunoștea pericolul real, manifestat în comunitățile creștine nou înființate de către una dintre învățăturile și practicile denaturate apărute în *sânul* Bisericii primare.

În trei dintre epistolele destinate celor șapte biserici din Asia Mică (către bisericile din Efes, Pergam și Tiatira), care se găsesc în cuprinsul ultimei cărți din canonul literar al Noului Testament, în capitolele 2 și 3, este menționată, de două ori, o sectă periculoasă. Vorbim despre gruparea nicolaiților, asociată cu învățătura mincinoasă a prorocului Balaam²¹ și cu viețuirea în desfrânare a Izabelei²², soția regelui Ahab. Învățăturile lui Balaam și ale nicolaiților sunt similare. În acest sens, nicolaiții și balaamiții²³ sunt foarte asemănători, din punct de vedere moral, Izabelei²⁴. Pomenirea numelui acestor sectanți decăzuți arată faptul că bisericile cu pricina au fost grav afectate de rățacirea lor.

Nicolaiții considerau că libertatea creștină permitea practicarea idolatriei și a imoralității. Aveau soții comune și socoteau că desfrâul nu aducea nicio atingere mântuirii. Era un compromis cu păgânismul acelor zile și o încălcare flagrantă a hotărârilor Sinodului apostolic de la Ierusalim cu privire la morala creștină²⁵. Ei separau trupul de suflet și, prin gnosticismul împins în hedonism, lăsau trupul liber de orice înfrânare, cultivând plăcerea (oricum, trupul este stricăcios și muritor, conchideau ei). Pentru a-și argumenta maniera decăzută a viețuirii lor, nicolaiții extrăgeau din context anumite pasaje biblice pe care le asociau în mod tendențios, dând naștere unor învățături cu totul străine de

¹⁸ „Oare pot merge doi laolaltă fără să se fi înțeles?” (*Amos* 3, 3).

¹⁹ *Romani* 16, 17.

²⁰ *Efeseni* 4, 14-15.

²¹ *Vezi II Petru* 2, 15 și *Iuda* 1, 11.

²² Critica textuală a Bibliei a atras atenția că masoreții evrei care au stabilit pronunțarea vocalelor din numele reginei ar fi ales intenționat forma de *Izevel*. Numele acesta este legat de un termen ce comportă o natură negativă, și anume cuvântul ebraic *zevel*, tradus prin gunoi.

²³ *Vezi Numeri* 25,1-9; 31,16-18.

²⁴ *Apocalipsa* 2, 20.

²⁵ *Fapte* 15, 29.

duhul și de litera Scripturilor. Astfel, ei interpretau eronat următorul citat: „Drept aceea, omorâți mădularele voastre, cele pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli”²⁶. Dar cum puteau fi omorâte aceste mădulare? Era oferit și răspunsul, cuprins în cunoscutul verset: „Pentru că plata păcatului este moartea...”²⁷. Concluzia lor era aceasta: dacă vrem să ucidem mădularele noastre pământești, atunci trebuie să păcătuim, pentru ca ele să moară.

Victorinus de Pettau (+304), în comentariul la *Apocalipsa* (de altfel, și primul comentariu din istoria literaturii creștine făcut pe marginea acestei cărți), afirma că nicolaiții erau „niște oameni falși și gâlcevitori, care dau naștere la probleme și necazuri, care, sub numele lui Nicolae, au dat loc unei erezii, spunând că ceea ce a fost jertfit idolilor poate fi mâncat și că cei care au trăit în desfrâu vor avea liniște și eliberare în ziua a opta”²⁸. Tocmai pentru acest motiv, Sfântul apostol Pavel denunță în mod limpede problema consumării cărnii aduse ca jertfă idolilor²⁹.

Având o orientare gnostică, nicolaiții respingeau realitatea întrupării Cuvântului. Cunoaștem faptul că gnosticii detestau materia și nu puteau înțelege cum Dumnezeu, Duh absolut și pur, putea să se unească cu materia, principiul răului și al alterării. Tocmai de aceea, Sfântul Ioan Evanghelistul preciza: „Pentru că mulți amăgitori au ieșit în lume, care nu mărturisesc că Iisus Hristos a venit în trup; acesta este amăgitorul și antihristul”³⁰.

Frământările existente în comunitățile creștine întemeiate de Sfântul apostol Pavel. Soluții pastoral-misionare.

Cuvintele Sfântului Apostol Pavel adresate corintenilor: „Oare s-a împărțit Hristos?”³¹, *panseu* care constituie tema de reflecție propusă în prezentul studiu, denotă un sens adânc și substanțial în privința abordării unei chestiuni teologice deosebit de sensibile și, de ce nu, de fragile, cum este unitatea creștină. *Epistola întâi către Corinteni* expune câteva dintre tulburările și dezacordurile ivite între creștinii comunității din orașul Corint, care au ajuns la urechile Sfântului apostol Pavel. Ce s-a întâmplat, de fapt, o afirmă însuși apostolul: „frații mei, despre voi, prin cei din casa lui Hloe mi-a venit știre că la voi sunt certuri; și spun aceasta, că fiecare dintre voi zice: Eu sunt al lui Pavel, iar eu sunt al lui Apollo, iar eu sunt al lui Chefa, iar eu sunt al lui Hristos! Oare s-a

²⁶ *Coloseni* 3, 5.

²⁷ *Romani* 6, 23.

²⁸ Vezi F. F. Bruce, *The Book of the Acts. Revised*, William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids Michigan, 1988, p. 121-122.

²⁹ *I Corinteni* 8, 4-13.

³⁰ *II Ioan* 1, 7.

³¹ *I Corinteni* 1, 13.

împărțit Hristos? Nu cumva s-a răstignit Pavel pentru voi? Sau fost-ați botezați în numele lui Pavel?”³².

Trebuie să avem în vedere *filmul* complet al celor întâmplare. Prin urmare, unii dintre credincioși i-au făcut cunoscute Sfântului apostol Pavel divergențele existente între ei. Epistola cu pricina conține și răspunsurile emise de către marele misionar creștin, care vizau întrebările pe care i le adresaseră corintenii. Temele tratate aveau în obiectiv căsătoria, jertfele închinare idolilor, darurile Sfântului Duh, participarea la Sfânta Euharistie ș. a.³³. Circulau felurite opinii care arătau în mod clar că existau neînțelegeri cu privire la chestiunile amintite. Astfel că, diviziunile cu pricina trebuiau eradicate. Observăm implicarea profundă a *apostolului neamurilor* în soluționarea acestor situații de criză, care puneau în pericol unitatea membrilor Bisericii. Nu trebuie omis faptul că, în orașul Corint, existau multe școli și curente filozofice. De-a lungul timpului, populația din Corint, preocupată fiind de discursurile filozofice, a avut ocazia de a asculta diferiți vorbitori și gânditori de marcă din *Areopagul* cultural al vechii Elade. Obiceiul lor era ca să fraternizeze cu respectivii gânditori și cu ideile proferate sau, mai mult, să devină urmașii fideli ai acestora. Când o parte din această populație a aderat la *mesajul* mântuirii, a adus cu sine în Biserică și acest obicei (pe lângă multe altele). Așadar, cauza disensiunilor amintite în pasajul epistolar prezentat³⁴ constă din faptul că mulți dintre creștini se numeau după învățătorii prin intermediul cărora au fost *născuți* din nou. *Rădăcina* acestor diviziuni, eminate de grupările separatiste din biserică, o constituie, de fapt, mândria³⁵. Aceasta s-a manifestat prin alinierea taberelor scizioniste în spatele învățătorilor creștini favoriți. Susținând superioritatea unuia față de ceilalți, prin afiliere la gruparea respectivă, fiecare se considera superior în raport cu reprezentanții celorlalte grupări. Unii spuneau că aparțin lui Pavel, alții lui Apollo, alții lui Petru, iar alții lui Hristos³⁶. De fapt, noii aderenți pretindeau că sunt ucenicii acestora, ducând la scindarea comunității corintene³⁷.

³² *I Corinteni* 1, 11-13.

³³ Cf. *I Corinteni* 7,1; 8,1; 12,1

³⁴ Vezi nota 32.

³⁵ *I Corinteni* 4, 6.

³⁶ *I Corinteni* 1, 12.

³⁷ Pavel Apostolul, cu un curaj deosebit, îi confruntă cu situația creată, acuzându-i de dezbinare, datorită grupărilor formate în numele unor conducători religioși (*I Corinteni* 1, 12 și 3, 4). Certurile, se pare, au luat naștere din invidie, având un *aer* concurențial. În continuare, vom prezenta grupările respective. Astfel, o grupare îi viza pe urmașii sfântului Pavel. Probabil aceștia erau dintre neamuri și spuneau despre îndrumătorul lor că a fost numit apostol al neamurilor (*Romani* 11, 13, *Galateni* 2, 7-8, *I Timotei* 2, 7). Sfântul Pavel prezenta evanghelia ca pe o trecere de la *tablele de piatră* ale Legii la *tablele de carne* ale inimii (*II Corinteni* 3, 3). Se pare că grupul acesta simpatiza cu Pavel pe motivul că prin el au primit dreptul de a fi liberi. Ei, însă, au înțeles că pot face ceea ce vor (în cazul acesta, vorbim despre libertinaj iar nu adevărata libertate trăită în harul lui Hristos). Un alt grup îl urmau pe Apollo, succesorul sfântului Pavel în Corint. Educat la Alexandria în arta retoricii, Apollo era un foarte bun orator (*Fapte* 18, 24-25). Alexandria a fost un centru intelectual, unde se studia alegoria, ca știință de interpretare a Sfintei Scripturi. Fără îndoială, cei ce îl urmau pe Apollo erau din *sânul* intelectualilor

Ucenicii lui Hristos, însă, sunt creștini³⁸. Prin intervenția sa în comunitatea corinteană, Sfântul apostol Pavel s-a opus separației creștine din rândul Bisericii, dar și denaturării unității ecleziale, stabilită de Domnul Iisus Hristos³⁹. Primul pas în încercarea de a restabili *coeziunea* creștinilor din Corint este autoritatea apostolică, care rezultă din pledoaria pentru unitate expusă de către iscusitul propovăduitor: „Vă îndemn, fraților, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos, ca toți să vorbiți la fel și să nu fie dezbinări între voi; ci să fiți cu totul uniți în același cuget și în aceeași înțelegere”⁴⁰. Cuvântul îndemn vine de la verbul grecesc παρακαλέω, fiind tradus și prin a invoca sau a ruga fierbinte⁴¹. Sfântul Pavel nu i-a implorat în numele său, ca apostol, ci îi imploră „pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos”. După cum putem observa, sintagma „pentru numele” este similară cu „toată autoritatea lui Hristos”⁴². Ca și ceilalți apostoli, sfântul Pavel are împuternicire de la Dumnezeu, iar cele impuse comunităților creștine „sunt porunci ale Domnului”⁴³. Niciun îndemn la unitate nu poate fi mai convingător decât cel adresat din însăși încredințarea Fiului lui Dumnezeu⁴⁴. Lexemul *uniți*⁴⁵, după cum care examinau principiile creștine prin optica filozofiei antice. Grecii puneau mare preț pe cunoaștere și înțelepciune și erau experți în a *mănu*i cuvintele și ideile (*I Corinteni* 1, 19-25). Al treilea grup era format, probabil, din evrei tradiționaliști care erau tributari rânduieilor mozaice. Aceștia se considerau **urmași ai** sfântului Petru, pe considerentul că acestuia îi fusese încredințat apostolatul printre cei tăiați împrejur (*Galateni* 2, 7). Nu găsim nicăieri consemnat în Noul Testament ca Petru să fi trecut vreodată prin Corint și, în felul acesta, să-și fi făcut adepti. În consecință, ucenicii sfântului Pavel puteau fi numiți paulini, adeptii sfântului Petru petrini, iar discipolii lui Apollo apollonieni. Al patrulea grup era și mai periculos prin faptul că se credeau numai a lui Hristos, refuzând orice contribuție din partea apostolilor. Cei ce se credeau a fi numai a lui Hristos nu aveau nevoie de Pavel, de Petru sau Apollo, cu atât mai puțin de cei fără un renume. Nu era nimic rău în a crede că ești încorporat în Hristos, însă ceea ce trebuia condamnat era faptul că ei se comportau ca și când Hristos era în mod exclusiv *bumul* lor. Ei nu simțeau nevoia de vreun sprijin duhovnicesc venit din partea apostolilor și nu le acordau nici un credit, nici un merit acestora, care au trudit din greu, ani la rândul, pe *ogorul* Evangheliei. Mai mult decât atât, se socoteau suficient de înțelepți să înțeleagă învățătura lui Hristos fără aportul cuiva (vezi *Fapte* 8, 31 și *II Petru* 3, 16).

³⁸ *Fapte* 11, 26. Antiohia Siriei constituie, fără îndoială, unul dintre cele mai renumite centre ale creștinismului din spațiul răsăritean. În cadrul stăpânirii romane, aici s-a dezvoltat o numeroasă comunitate iudaică, însumând peste 50.000 de suflete, adică o zecime din populația cetății. După Ierusalim, Antiohia a constituit al doilea mare centru al creștinismului de început. Pentru prima dată, aici, ucenicii Mântuitorului s-au numit creștini (christianos), confirmându-se, astfel, în mod oficial, identitatea lor religioasă, pe lângă iudei și elini. Această denumire poate fi considerată o primă mărturie a prezenței Bisericii în spațiul lumii greco-romane.

³⁹ *Matei* 16, 18.

⁴⁰ *I Corinteni* 1, 10.

⁴¹ Vezi *Matei* 8.5; 18.29; *Marcu* 1.40; *Ioan* 20, 21.

⁴² *Galateni* 1, 11-12.

⁴³ *I Corinteni* 14, 37.

⁴⁴ *I Corinteni* 1, 17 și *Galateni* 1, 16.

⁴⁵ καταρτίζω = a pune în ordine, a aranja, a desăvârși (cf. *II Corinteni* 13, 11); a completa, a fi unit, a forma un întreg, a împlini, a pregăti (cf. *Luca* 6, 40; *I Corinteni* 1, 10; *I Tesaloniceni* 3, 10; *Evrei* 13, 21). Se mai traduce și prin a pune în ordine, de unde a

observăm, comportă o *paleță* largă de înțelesuri, cu atât mai mult cu cât unitatea este dorința cea vie a lui Dumnezeu-Sfânta Treime⁴⁶ adresată tuturor creștinilor. Sfântul Pavel arată că *fiii împărăției* trebuie să fie uniți într-un singur Trup (Biserica). Debutul unirii dintre un tânăr *vlăstar* și ceilalți membrii ai Bisericii are loc la *evenimentul* baptismal: „Pentru că într-un Duh ne-am botezat noi toți, ca să fim un singur trup, fie iudei, fie elini, fie robi, fie liberi, și toți la un Duh ne-am adăpat”⁴⁷.

Periclitarea unității creștine din comunitatea Efesului antic poate fi considerată o a doua intervenție a apostolului Pavel în *destinul* bisericilor lui Dumnezeu. Întrucât Efesul era un prosper *nod* comercial, unii creștini erau stăpâni de sclavi, deci persoane înstărite, iar alții erau ținuți sub *jugul* robiei⁴⁸. Mulți iudei au deprins învățătura creștină în cele trei luni în care sfântul Pavel a propovăduit în sinagoga orașului lor. O altă categorie a populației se închina zeiței Artemis și practica magia⁴⁹. Știind că învățătura lui Iisus poate uni oameni din toate națiunile pământului și din diferite medii sociale, apostolul Pavel conchide doxologic: „Lui (Dumnezeu) fie slava în Biserică și întru Hristos Iisus în toate neamurile veacului veacurilor. Amin!”⁵⁰.

Totuși, unitatea care armoniza viața bisericii din Efes era amenințată. Pentru a preveni scindarea acestei comunități, *vasul* ales al Domnului le-a atras atenția mai-marilor ei: „eu știu aceasta, că după plecarea mea vor intra, între voi, lupi îngrozitori, care nu vor cruța turma. Și dintre voi înșivă se vor ridica bărbați, grăind învățături răstălmăcite, ca să tragă pe ucenici după ei”⁵¹. De asemenea, unii frați încă manifestau un duh de vrajbă și de dezbinare, care „lucrează acum în fiii neascultării”⁵². Apostolul îi impulsionează pe efeseni să depună eforturi considerabile pentru a promova unitatea dintre ei. Numai în felul acesta, creștinii puteau continua să vibreze în *simfonia* iubirii. Astfel, în scrisoarea destinată acestora, sfântul Pavel dezbate și problema unității intercreștine. De exemplu, este învederat un demers de căpătâi al lui Dumnezeu, și anume acela de a uni, prin și în Fiul Său Hristos, cele nevăzute cu cele organiza, a crea, a întemeia (vezi *Romani* 9, 22; *Evrei* 11, 3). Apoi, în *Evrei* 10, 5, este întrebuințat cu sensul de a întocmi, iar în *Matei* 4, 21 cu cel de a repara. Din toate aceste înțelesuri, rezultă următoarele acțiuni: a da o nouă formă, a repara, sau a repune în funcțiune, la parametri inițiali, ceea ce a fost rupt, distrus sau dezarticulat. Καταρτίζω este folosit și ca termen medical și se referă la a lega un os care a fost rupt sau dislocat. Prin urmare, se impune ca osul să fie tras de urgență la loc sau legat, în vederea vindecării. Tot așa, și în Biserică, tensiunile și fracțiunile dintre credincioși sunt cauzele nefericite care prejudiciază *sănătatea* Trupului lui Hristos.

⁴⁶ *Ioan* 17, 21-23 și *I Ioan* 5, 7.

⁴⁷ *I Corinteni* 12, 13.

⁴⁸ *Efeseni* 6, 5-9.

⁴⁹ *Fapte* 19, 8 și 26.

⁵⁰ *Efeseni* 3, 21.

⁵¹ *Fapte* 20, 29-30.

⁵² *Efeseni* 2, 2.

văzute⁵³. Totodată, credincioșii unei obști sunt asemănați pietrelor folosite la ridicarea unui locaș sfânt⁵⁴. În altă ordine de idei, unitatea dintre creștini nu se poate destrăma din pricina deosebirilor dintre etnii sau popoare, în cazul de față dintre iudei și neamuri, fiindcă toți oamenii sunt creați de Dumnezeu⁵⁵. În acest sens, după ce, întâi de toate, lumea a fost *mișcată* de dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și din pricina căreia umanitatea a cunoscut mântuirea în Fiul⁵⁶, acum Biserica întreagă se bucură de „împărtășirea Sfântului Duh”⁵⁷.

În concluzie, în *pântecele* istoriei mântuirii se *plămădește* Biserica, Trupul tainic al Celui ce S-a pogorât din ceruri, înțeleasă drept un ansamblu organic bipartit: *instituție* a lui Hristos cel răstignit și înviat și *constituție* a Duhului lui Dumnezeu. În întreaga *reflecție* teologică veche și actuală, unitatea Bisericii este considerată drept darul de Sus, primit de la Însuși Dumnezeu, *Izvorul* comuniunii în iubire. Altfel spus, *viețuirea* perihoretică a Sfintei Treimi se răsfrânge în viața Bisericii, ca și pecete *adâncă* a unității membrilor ei. Revelația dumnezeiască, prin cele două *compartimente* ale ei, care atestă întreaga istorie a răscumpărării lumii, respectiv Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, ne arată modalitatea optimă de înțelegere a unității Trupului lui Hristos, așa cum este ea învederată de către *Cuvântul vieții*, propovăduită de către apostolii și ucenicii Acestuia, păstrată și transmisă de către Sfinții Părinți, din generație în generație, până la sfârșitul veacului.

⁵³ Efeseni 1, 10.

⁵⁴ Efeseni 2, 20-21.

⁵⁵ Efeseni 3, 6 și 14-15.

⁵⁶ Ioan 3, 16.

⁵⁷ II Corinteni 13, 13.